

NOVI ZAGREBACKI USTAV OBECAVA STABILNOST

Author: [Dragutin Hedl](#)

Hrvatska je na putu da se stabilizuje nakon usvajanja novog Ustava koji je nastao posle partijskih razmirica.

Hrvatska ulazi u novu eru stabilne demokratije nakon ukidanja carskih predsednickih moci koje je posedovao preminuli predsednik Franjo Tudjman. Novi Ustav, usvojen pre dve nedelje nakon brojnih medjupartijskih rasprava, podelio je vlast izmedju predsednika, premijera i parlamenta.

Predsednik Stipe Mesic nece vise imati pravo da imenuje sastav celog kabineta. Umesto toga on ce imenovati premijera koji ce praviti svoju selekciju ministara. Mesic nece vise moci da raspusti celu vladu, sto je mogao, a I cinio Tudjman.

Cak i u okviru spoljne politike, Mesic vise nece moci da sprovodi ono sto je Tudjman smatrao za svoje prirodno pravo: da imenuje i uklanja hrvatske ambasadore. O svim buducim imenovanjima odlucivace zajednicki Mesic i premijer Ivica Racan.

Otkada se Mesic preselio u predsednicku rezidenciju, zagrebacku vilu Marsala Tita, proslog februara, on je pokazao zavidnu odsutnost pompeznosti i arogancije. Tudjman je tu vilu grandiozno nazivao "Predsednicki dvori", dok je Mesic izostavio taj naziv.

Ustavnim promenama ispunjavaju se izborna obećanja koje je dala koalicija kada je dosla na vlast 3. januara. Medjutim, do ovih promena doslo je nakon poduze rasprave o podeli vlasti izmedju Mesica i Racana.

Premijer je mislio da ce hrvatski predsednik u buducnosti predstavljati samo figuru. Mesic se ovome opirao. Iako je u toku svoje izborne kampanje obećao da ce smanjiti predsednicku vlast, on je stavio do znanja da nema nameru da sledi nemacki sistem gde je stvarna vlast u rukama kancelara dok se predsednik bavi ceremonijalnim stvarima. "Ne zelim da budem samo dekoracija", izjavio je Mesic.

Mesic je strahovao da Racan, socijaldemokrata, planira da uzme veci deo vlasti, kao nemacki kancelar tako da bi mogao sam voditi vazne poslove drzave. "Cilj ogranicavanja moci predsednika nije da ona završi u rukama premijera", saopstio je Mesic.

Jedna od najozbiljnijih rasprava vodjena je o tome ko ce imati kontrolu nad obavestajnom sluzbom i ko ce imenovati njene zvanicnike. U opticaju je bila ideja da neke od sluzbi treba kontrolise sef drzave, a neke vlada. Medjutim, ovo bi po svojoj prilici bio recept za buduće svadje.

Nekoliko dana pre nego sto je usvojen Ustav, doslo je do sukoba izmedju Ureda za nacionalnu sigurnost, UNS, obavestajne sluzbe pod kontrolom Mesicevog bliskog saradnika Tomislava Karamarka i Sluzbe za zastitu ustavnog prava, SZUP koju predvodi Racanov saveznik, Simo Lucin, ministar unutrasnjih poslova.

SZUP je odbila da se stavi pod kontrolu UNS. Ovo je izazvalo sumnje da je SZUP umesana u ilegalne aktivnosti koje je zelela sakriti, verovatno telefonsko prisluskivanje politicke opozicije i disidenata, kao sto se to desavalo u Tudjmanovoj eri. Mediji su spekulisali da bi SZUP mogao da prisluskuje i samog predsednika.

Mesic je preko ovoga presao. "Nemam informaciju da prisluškuju moju kancelariju", rekao je on. Sef UNS-a Karamarko slozio se da nema dokaza o ilegalnom prisluškivanju, ali je rekao da odbijanje SZUP-a da se stavi pod kontrolu ozivljava takve sumnje.

Mate Granic, ministar spoljnih poslova u vreme Tudjmana, posredovao je izmedju dve strane. Posto sam nije uspeo da dobije predsednicko mesto kao kandidat Tudjmanove desnicarske partije Hrvatske demokratske zajednice, HDZ, Granic je napustio HDZ i oformio jednu malu umerenu partiju.

Njegovom intervencijom postignut je kompromis po kome ce predsednik imenovati sefove obavestajnih sluzbi uz potpis premijera.

Novi Ustav takodje je izmenio naziv parlamenta. Umesto naziva Hrvatski drzavni sabor, kao sto je to bilo u vreme vladavine HDZ, postao je Hrvatski sabor sto je mali potez u kome ima puno simbolike.

Naziv Hrvatski drzavni sabor upotrebljavan je u vreme ustaske Nezavisne Drzave Hrvatske, NDH, koja je bila saveznik Hitlerove Nemacke u toku Drugog svetskog rata. HDZ je flertovala sa fasistickim pokretom i nove vlasti pokusavaju da se ograde od toga.

Koalicija je imala poteskoce da parlament usvoji ove promene. Ustav je zahtevao odobrenje dve trecine od 151 poslanika u gornjem domu palamenta. Koalicija sest stranaka imala je 95 glasova i mogla je racunati na glas srpske manjine plus cetiri glasa nezavisnih poslanika. To je znacilo da je bila kratka za jedan glas.

Jos jednom je u pomoc pritekao Mate Granic. Ne samo da su cetiri clana njegove partije glasala za promene, vec je Granic obezbedio podrsku Hrvatske partije prava, ultra desnicarske partije bliske HDZ.

Novi Ustav trijumfalno je usvojen, posto su samo 40 poslanika HDZ glasali protiv njega.

Nenad Zakosek, zagrebacki univerzitetski profesor i politicki komentator rekao je da ce "usvajanje ustava bez sumnje imati pozitivan efekat na stabilnost vlade".

Vlada se sada moze skoncentrisati na reformu poreza i ostale mere koje ce doprineti poboljsanju ekonomske situacije u zemlji kada se opasnost od ustavne krize nalazi iza nje.

Nezaposlenost u Hrvatskoj dostigla je 21 odsto i jos raste. Ove godine ocekuje se porast proizvodnje za tri procenta. Dok se korupcija sve vise siri, a nacionalne institucije su u losem stanju, novim vlastima nece nedostajati izazova.

Drago Hedl je redovni dopisnik IWPR.

Location: [Croatia](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/novi-zagrebacki-ustav-obecava-stabilnost>